

Henning Hagerup (1959–2025)

Med dyp sorg mottok vi budskapet om at Henning Hagerup gikk bort natt til 19. oktober, uventet og fredelig mens han sov, på besøk hos sin bror Simen i Fredrikstad. Han ble 66 år gammel.

Jeg ble kjent med Henning i julen 1994–1995, da jeg ble med i redaksjonen til det litterære tidsskriftet Vagant, som da sto i en slags krise, og sammen med Tone Hødnebø og Torunn Borge jobbet vi beinhardt for å redde tidsskriftet fra undergangen. Siden har Henning vært en av mine nærmeste og klokeste venner, en storebror, en avgjørende mentor, en høyt verdsatt rådgiver og samarbeidspartner både for meg og for Kolon forlag.

Henning ble med i Vagant i 1990, og selv om det var mange usedvanlig kloke forfattere og kritikere i og rundt tidsskriftet, tror jeg det er riktig å si at han var miljøets åndshøvding og kvalitetsgarantist. Regelen syntes å være at hvis Henning sa at noe var bra, ja, da var det bra. Tidsskriftet ble i stor grad drevet fra kafeer, og jeg kommer ikke unna å nevne Cacadou og Café Sara, som på 90-tallet var Henning og Torunns stamsteder, og dermed Vagants stamsteder, men også kafeer som ble oppsøkt av den utvidete Vagant-krets, bestående av gamle redaksjonsmedlemmer, skribenter, litterater, kunstnere og ymse bohemer – og selvsagt mange andre. Henning var på en måte det sokratiske midtpunktet i denne kretsen, en samtalens mester med tid og omsorg for alle,

interesse for alle emner, og ikke minst en litterær innsikt som gjorde at han kunne diskutere alt fra emner som Ulven, Solstad, Blake, Sulpicia, Dante, Shelley, The Kinks, Donald til klassisk metrikk og bibelsk metaforikk osv. med like stort engasjement. Henning var også utpreget munter, ytterst vennlig, og takket være en enorm arbeidskapasitet – og en ganske gunstig avtale om å oversette Donald – hadde han en relativt stødig økonomi. Han var den typen som ga alle han møtte en følelse av at de hadde et helt spesielt forhold til ham, noe som ga ham usedvanlig mange venner og beundrere, og mange hadde et sterkt eierskap til ham. Henning var kort sagt en høyt elsket mann, ja, han er det vel fremdeles.

For min del ble møtet med Henning såkalt livsavgjørende – og vi jobbet tett sammen i Vagant og i årene etterpå. Ettersom han var så klok og vennlig, fungerte han som en mentor eller privatlærer når det gjaldt å skrive kritikk og essays, han lærte meg å lese på et nytt og dypere nivå, han lærte meg å åpne meg for all slags litteratur og litterære former. Henning var og forble den mest beleste jeg har møtt. Han viste at all litteratur har vært og kan gjøres levende, og han hadde en fordomsfri måte å omgås litteratur på som jeg unner alle unge litterater å få oppleve en gang i livet. Hennings tilgang til litteraturen var så enorm, og alt fantes samtidig og levende i hans rastløse sinn.

Henning var også en samarbeidets mann, som skrev flere bøker og artikler sammen med andre, for eksempel tre romaner med samboer Elin Brodin, *Skjelett og hjerte* – en bok om Tor Ulven med Torunn Borge, han oversatte Catullus med Johann Grip, Walter Benjamin sammen med meg, og han skrev en rekke essays og artikler sammen med Pål Norheim, Torunn Borge og meg. Han har også deltatt i to ulike Vagant-redaksjoners intense gruppearbeid i periodene 1990–1998 og fra 2015 og frem til sin død.

Henning er kjent for sin skarpe intellektuelle nysgjerrighet, sin språklige presisjon og sin utrettelige vilje til å løfte litteraturen. Gjennom flere tiår var han en inspirasjon for kritikere, forfattere og lesere. Han bokdebuterte med essaysamlingen *Vinternotater* i 1998 og skrev senere blant annet *Metafysisk skrapjern* (2015). Begge omhandlet stort sett litterære emner, og er i dag tilnærmet obligatorisk lesning for alle som vil studere hvordan litterær kritikk og essayistikk kan arte seg på høyeste nivå – og skrevet på et nydelig norsk. Henning har også levert oversettelser av høyeste kvalitet fra en rekke ulike språk, tysk, fransk, engelsk, latin og svensk, og av bøker fra ulike epoker (antikken, 17., 18., 19., 20. og 21. århundre). Jeg nevner friskt: William Blake, Voltaire, Walter Benjamin, Rabelais, Catullus, Baudelaire, Diderot, Söderberg, Vikram Seth og Antoine de Saint-Exupéry. Dessuten har Henning Hagerup oversatt en stor mengde barnebøker, som Tove Janssons bøker om Mummitrollet og flere

tegneserier, inkludert Donald Duck, og selvsagt også skrevet klokt om oversettelse i flere essays. Han var for eksempel meget kritisk til det han kalte «den thorleif dahlske praksis», som drepte klassikerne ved å ikle dem en konservativ språkdrakt de aldri kunne hatt om de skulle ha slått an og etablert seg som klassikere. Eller som Henning formulerer det:

«Den thorleif dahlske praksis går ut på å gjendikte forfattere som Aischylos, Lucretius, Ovid, Villon, Dante, Shakespeare, Ben Jonson, Góngora, Calderón, Milton, Racine, Goethe, Blake, Shelley og Rilke uten å ta hensyn til det språklig innovative, det språklig uhørte, i verkene deres. Dikternes språk finner ingen gjenklang hos gjendikterne, som pyntelig og med forfeilet pietet normaliserer dem i retning av en uttrykksform som kanskje virket ny og frisk for 100 år siden. Problemet er ikke rettskrivningen, for mitt vedkommende kan man godt skrive «efter», «nu» og «sne», problemet er gjendikternes manglende vilje til å utarbeide norske språklige strategier som minner om originalens – deres tilbøyelighet til verken å ta originalen alvorlig eller til å erkjenne at språket er et plastisk medium: Høystil oppnås ikke på nøyaktig samme måte i 2005 som i 1805; slavisk kopiering på dette feltet fører utelukkende til falsk patina med et umiskjennelig preg av pekoral. En originaltekst blir bare friskere og mer overraskende av å ha en språklig tilhørighet i det fortidige; gjendiktningen står i fare for å tippe over i det latterlige hvis den ukritisk hermer etter eldre tiders

uttrykksform.» Fra essayet «Som feiere til støvet gå», trykt i *Metafysisk skrapjern*, Kolon forlag 2016

Etter de ville årene på 90-tallet har Henning vært en nær venn og rådgiver når det gjelder litterære spørsmål. Han har vært en særlig høyt aktet konsulent både for Cappelen og for Kolon, og hans sikre smak har bidratt til å forme de to forlagene. Henning og jeg samarbeidet også om å redigere det som bare skulle bli en bitte liten bokserie på Aschehoug kalt *Vertigo* (det utkom bare to bøker). Viktigere er det at Kolon fikk æren av være Hennings forlag og fikk utgi det jeg vil kalle hans foreløpig siste essaysamling *Metafysisk skrapjern*, og gjenutgi *Vinternotater*, som allerede da hadde klassikerstatus. I 2015 inntraff en sentral episode i Hennings liv på Kolon, nemlig da han ble tilkalt som medredaktør av boka med navn *Handke-debatten*, som skulle dokumentere denne store debatten som rystet vårt land, og skapte så steile fronter at enkelte debattanter fant det umulig å leve med at antologien skulle redigeres av Kaja Schjerven Mollerin alene. Hun hadde publisert Øyvind Bergs sterke og heftige kritikk av den famøse tildelingen av Ibsenprisen til Peter Handke i Vinduet. Henning og Kaja ble som duo akseptert av alle de involverte, og klarte å ro det hele i land med godt samarbeid, smidighet, kløkt og menneskelig forståelse.

Etter dette stormfulle høydepunktet har jeg bare klart å lure én bok ut av Henning, nemlig hans fine gjendiktning av William Blakes *Ekteskapet mellom*

himmel og helvete, som kom i 2020 og kan leses som et glimrende eksempel på at Hennings kunstneriske nivå holdt seg helt til det siste. De senere årene har vi jobbet med flere prosjekter og bøker, som er så godt som ferdige, blant annet et ekstremt interessant essay om spøkelseslitteratur, og flere ulike samlinger med essays og gjendiktninger. Henning mente alltid at manusene ikke var ferdige nok, og selv om jeg, og diverse andre lesere, var vilt begeistret, var det en tilnærmet umulig oppgave å overbevise Henning om at han kunne ta feil og ha vurdert seg selv for strengt, så ja, også hans jernvilje var intakt til det siste.

Vel. Henning hadde mye ugjort og var en fantastisk essayist, kritiker og lærd. Men når alt kommer til alt, er det først og fremst mennesket Henning jeg savner, den uovertrufne vennligheten, den lune humoren, den smittende entusiasmen i omgang med litteratur, varmen og kjærligheten til livet, dyra, Elin og barna, familien og vennene. Hans bortgang etterlater et tomrom hos oss mange, mange, mange som var glad i Henning. Hvil i fred, kjære Henning.

Bjørn C. Wiedlocha Aagenæs
Venn og forlegger i Kolon forlag